

Hereby Awards

Dhawal Mehta

Best Poster

In the
**Student Conference on Conservation Science-
New York**

For

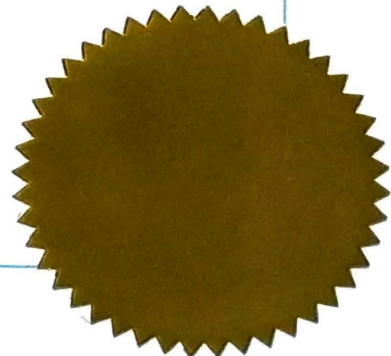
“ Abundance and Distribution of
the Four Horned Antelope in Gir
Protected Area “



Dr. Ana Luz Porzecanski
Director

Center for Biodiversity and Conservation
American Museum of Natural History
New York

October 2019
New York, NY, USA



ચૌશિંગા



ચૌશિંગા એ એશિયાખંડમાં મૃગકુળનું સૌથી નાનું અને ભારતીય દ્વીપકલ્પનું સ્થાનિક પ્રાણી છે. નર અને માદા બંને સોનેરી કથ્થઈ રંગની રૂંવાટી ધરાવે છે, જેનો રંગ ચોમાસાની શ્રદુ બાદ ઘાટો થાય છે. ચૌશિંગાના દરેક પગની ખરી ઉપર એક ઘેરા સફેદ રંગનો વલયાકાર પટ્ટો હોય છે જે સ્પષ્ટ રીતે જોઈ શકાય છે. ચૌશિંગાની સરેરાશ ઊંચાઈ ૫૮ સે.મી. જેટલી અને સરેરાશ વજન ૨૧ કિ.ગ્રા. જેટલું હોય છે. નર ચૌશિંગાના માથે ૨ શિંગડાની જોડ એટલે કે કુલ ૪ શિંગડા જોવા મળે છે. આથી આ પ્રાણીને ચૌશિંગા નામ આપવામાં આવ્યું છે. આખા વિશ્વમાં ચાર શિંગડા ધરાવતી આ માત્ર એક જ પ્રાણીની પ્રજાતિ છે. પાછળની તરફ આવેલા શિંગડા આગળના શિંગડા કરતા પ્રમાણમાં લાંબા હોય છે. માદાને શિંગડા હોતા નથી. નીલગાયની જેમ ચૌશિંગા પણ એક જ સ્થળે હગાર કરે છે અને નિયમિત સમયાંતરે તે સ્થળની મુલાકાત લે છે.



ચૌશિંગાની લીંડી

ચૌશિંગાની લીંડી મોટા ભાગે ગોળ અથવા લંબગોળ હોય છે, જેની લંબાઈ ૦.૬ - ૧.૨ સે.મી. અને પહોળાઈ ૦.૬ - ૦.૮ સે.મી. ની હોય છે. આ પ્રાણીને વસવાટ માટે અર્ધશુષ્ક જંગલો અને ઊંચા પહાડી વિસ્તારો અનુકૂળ આવે છે.

ચૌશિંગા મુખ્યત્વે ગિર રક્ષિત વિસ્તારના ડુંગરાળ અને ખુલ્લા વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે. ક્યારેક ગિર અભયારણ્યના સીમાડાના વાડી વિસ્તારમાં તેની ઉપસ્થિતિ હોવાના પુરાવા મળી આવે છે.



આ દસ્તાવેજ રક્ડ્ ફાઉન્ડેશન, યુ.કે. દ્વારા ડો. ધવલ મહેતાને પુરસ્કૃત પ્રોજેક્ટ 'એબન્ડન્સ, ડિસ્ટ્રીબ્યુશન એન્ડ કોન્ઝર્વેશન ઓફ ધ ફોર હોર્ન્ડ એન્ટેલોપ ઈન ગિર પ્રોટેક્ટેડ એરિયા' ના ભાગરૂપે સ્થાનિક સહભાગીઓમાં વ્યવસ્થિત સંરક્ષણ અંગે જાગૃતતા ફેલાવવાના ઉદ્દેશ્યથી બનાવવામાં આવ્યો છે.

References:

Sankar, K. and Goyal, S. P. (Eds.) 2004. Ungulates of India. ENVIS Bulletin: Wildlife and Protected Areas, Vol. 07, No. 1. Wildlife Institute of India, Dehradun, India. Pp. 448.

Jhala, Y. V., Qureshi, Q., Gopal, R. and Amin, R. 2013. Field Guide: Monitoring tigers, co-predators, prey and their habitats. Third ed. Technical publication of National Tiger Conservation Authority, New Delhi and Wildlife Institute of India, Dehradun. TR-2013/006.

તસવીર અને લેખન: ડો. ધવલ મહેતા • ભાવાનુવાદ: અવની શ્રદ્ધી, રશીન સંઘવી
આલેખન: પગમાર્ક કચુમ્બલસ કન્સોર્ટિયમ, www.pqcindia.com

ગિર રક્ષિત વિસ્તારના મૃગ



નીલગાય/રોઝ



નીલગાય એ એશિયાખંડમાં મૃગકુળનું સૌથી મોટું અને ભારતીય દ્વીપકલ્પનું સ્થાનિક પ્રાણી છે. માદા નીલગાયનો રંગ બદામી જેવો, જ્યારે નરનો રંગ ભુખરા કાળા રંગનો હોય છે. નીલગાયનું સરેરાશ વજન ૧૮૫ કિ.ગ્રા. જેટલું હોય છે. તેની સરેરાશ ઊંચાઈ ૧૩૦ સે.મી. હોય છે. ફક્ત નર ને શિંગડા હોય છે જે ક્યારેય ખરતા નથી. નીલગાયને એક જ જગ્યાએ હગાર કરવાની ટેવ હોય છે. જેના લીધે લીંડીઓનો ઢગલો બની જાય છે. નીલગાયના હગારના ઢગલા જંગલોમાં મોટા ભાગે રસ્તાની આસપાસ જોવા મળે છે. નીલગાયની લીંડી લગભગ સાબરની લીંડી જેવી જ લાગે છે. પરંતુ એની ગોળાઈ વેલણ જેવી હોય છે. વયસ્ક નીલગાયની લીંડી ૧.૫ - ૨.૦ સે.મી. લાંબી અને ૧ - ૧.૪ સે.મી. પહોળી હોય છે. લીંડીનો રંગ ઘેરો કથ્થઈ અને કાળો હોય છે.

નીલગાય ગીર અભયારણ્યના ખુલ્લા વન વિસ્તાર, વીડી વિસ્તાર, ઝાડીદાર અને કાંટાળા વનોમાં મળે છે.



નીલગાયની લીંડી

ચિંકારા



ચિંકારા એશિયા ખંડમાં ઈરાન થી ભારત સુધીના વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે. ભારતમાં ચિંકારાની પેટા પ્રજાતિ જોવા મળે છે. ચિંકારાનો પીઠનો ભાગ બદામી રંગનો અને પેટનો ભાગ સફેદ રંગનો હોય છે. તેનું સરેરાશ વજન ૨૩ કિ.ગ્રા. જેટલું હોય છે. તેની સરેરાશ ઊંચાઈ ૬૫ સે.મી. હોય છે. નર અને માદા બંનેને શિંગડા હોય છે. નરના શિંગડાનો આકાર અંગ્રેજીના શબ્દ એસ જેવો હોય છે. જેના પર ૧૫ થી ૨૦ વલયો હોય છે. માદાના શિંગડા સીધા અને અણીદાર હોય છે જેમાં વલયો હોતા નથી. ચિંકારાની લીંડી લંબગોળાકાર, ૧ - ૧.૨૫ સે.મી. લાંબી અને ૦.૩ - ૦.૫ સે.મી. પહોળી હોય છે. ચિંકારા ખુલ્લા વન વિસ્તાર, વીડી વિસ્તાર, ઝાડીદાર અને કાંટાળા વનોમાં મળે છે.

ગીર અભયારણ્યના સીમાડાના વિસ્તારોમાં ચિંકારા વધુ જોવા મળે છે.



ચિંકારાની લીંડી

કાળિયાર



કાળિયાર મુખ્યત્વે ભારતીય ઉપખંડમાં વસે છે. નર કાળિયાર પીઠના ભાગે કાળુ અને પેટના ભાગે સફેદ હોય છે. જ્યારે માદા પીઠના ભાગે બદામી રંગની હોય છે. તેનું સરેરાશ વજન ૩૮ કિ.ગ્રા. જેટલું હોય છે. તેની સરેરાશ ઊંચાઈ ૭૦ સે.મી. હોય છે. ફક્ત નર કાળિયારને વલયવાળા અણીદાર શિંગડા હોય છે. કાળિયારના શિંગડાની સરેરાશ લંબાઈ ૫૨ સે.મી. હોય છે. પ્રજનન કાળ દરમિયાન નર કાળિયાર મોટાભાગે એક જ જગ્યા એ હગારનો ઢગલો કરે છે. આ ઢગલાનો ઉપયોગ 'લેકીંગ' સાર્ફટ તરીકે નર કાળિયાર માદાને આકર્ષવા માટે કરે છે. કાળિયારની લીંડી લંબગોળાકાર, લંબાઈ ૧ - ૧.૫ સે.મી. અને પહોળાઈ ૦.૮ - ૧ સે.મી. ની હોય છે. કાળિયાર મુખ્યત્વે ઘાસીયા મેદાનો, જંગલના ખુલ્લા વિસ્તારોમાં સમુહમાં જોવા મળે છે. તેઓ ઘાટ જંગલ વિસ્તારથી દૂર રહે છે.

કાળિયાર ગીર અભયારણ્યના ખુલ્લા વીડી વિસ્તારો અને સીમાડા નજીકના વિસ્તારોમાં જોવા મળે છે.



કાળિયારની લીંડી